

Sygn. akt IV U 53/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 czerwca 2020 r.

Sąd Okręgowy w Zielonej Górze, IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Bogusław Łój

Protokolant: sekretarz sądowy Joanna Dejewska vel Dej

po rozpoznaniu w dniu 25 czerwca 2020 r. w Zielonej Górze

sprawy z odwołania **R. J.**

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 12.12.2018 r. znak (...) o prawo do renty rodzinnej

z dnia 12.12.2018 r. znak (...) o przyznanie prawa do renty socjalnej

oddala odwołania

sędzia Bogusław Łój

Sygn. akt IV U 53/19

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12.12.2018 r., znak: (...), pozwany organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił R. J. prawa do renty rodzinnej po zmarłym Z. J. (1). W uzasadnieniu podał, że odmówiono przyznania prawa do renty rodzinnej po Z. J. (1), zmarłym w dniu 16.04.1998 r., ponieważ Komisja Lekarska ZUS orzekła, iż wnioskodawca jest całkowicie niezdolny do pracy od 22.11.2018 r. Inwalidztwo nie powstało zatem przed ukończeniem 16 roku życia lub w czasie nauki w szkole przed osiągnięciem 25 lat życia.

Decyzją z dnia 12.12.2018 r., znak: (...), pozwany organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił R. J. prawa do renty socjalnej. W uzasadnieniu podał, że Komisja Lekarska ZUS ustaliła, że jest całkowicie niezdolny do pracy, jednak niezdolność nie pozostaje w związku z naruszeniem sprawności organizmu powstałym przed ukończeniem 18 roku życia lub w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej przed ukończeniem 25 roku życia.

W odwołaniach od powyższych decyzji wnioskodawca R. J. wniósł o ich zmianę poprzez przyznanie prawa zarówno do renty socjalnej, jak i renty rodzinnej po zmarłym ojcu. Wskazał, że na badanie przed komisją lekarską nie dostarczył części dokumentacji medycznej. Obecnie pozyskał taką dokumentację, co zawdzięcza przede wszystkim swojemu lekarzowi rodzinnemu, z której to dokumentacji wynika, że już na etapie nauki w szkole podstawowej zaczęły się jego problemy ze zdrowiem. Już w latach młodzieńczych był kierowany do Specjalistycznych (...) do P. i do Poradni (...) na psychotesty. Niestety z tamtych czasów nie zachowała się już dokumentacja, z uwagi na konieczność jej zniszczenia po upływie określonego przepisami czasu. Do odwołania dołączył dokumentację medyczną, którą udało mu się uzyskać.

W odpowiedzi na odwołania pozwany organ rentowy wniósł o ich oddalenie, podtrzymując stanowisko zawarte w zaskarżonych decyzjach.

Na podstawie art. 219 k.p.c. Sąd połączył sprawy z obu odwołań w celu ich łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Wnioskodawca R. J., urodzony (...), posiadający wykształcenie zawodowe, krótkotrwale był aktywny zawodowo w pracach dorywczych, jako pracownik budowlany, pracownik fizyczny-gospodarczy, pracownik pozyskiwania i ochrony drzew.

W okresie od 01.11.1997 r. do 04.12.2000 r., od 05.12.2000 r. do 31.12.2013 r., od 01.01.2014 r. do 31.12.2015 r., od 01.01.2016 r. do 30.11.2018 r. uprawniony był do renty z tytułu niezdolności do pracy.

bezsporne, a nadto dokumentacja orzeczniczo-lekarska w załączeniu

Orzeczeniem Powiatowego (...) w N. z dnia 05.02.2010 r. wnioskodawca został zaliczony do osób niepełnosprawnych w stopniu umiarkowanym do dnia 05.02.2015 r. Ustalono, że niepełnosprawność istnieje przed 16 rokiem życia.

bezsporne, a nadto: orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, k. 147 akt sąd.,

Wnioskodawca w dniu 24.10.2018 r. złożył wniosek o przyznanie prawa do renty socjalnej.

W tym samym dniu wnioskodawca złożył również wniosek o ustalenie prawa do renty rodzinnej po zmarłym w dniu 16.04.1998 r. ojcu Z. J. (2).

Wobec zgłoszonego wniosku przeprowadzone zostały badania, w wyniku których lekarz orzecznik O/ZUS orzeczeniem z dnia 29.11.2018 r. stwierdził, że R. J. jest osobą całkowicie niezdolną do pracy do 30.11.2022 r. Datę powstania całkowitej niezdolności do pracy ustalono na 22.11.2018 r. Całkowita niezdolność do pracy nie pozostaje w związku z naruszeniem sprawności organizmu powstałym przed ukończeniem 18 roku życia lub w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej – przed ukończeniem 25 roku życia lub w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Z uwagi na wniesiony sprzeciw od powyższego orzeczenia sprawa została przekazana do rozpatrzenia komisji lekarskiej ZUS, która orzeczeniem z dnia 10.12.2018 r. podzieliła stanowisko lekarza orzecznika ZUS.

Powyższe skutkowało wydaniem zaskarżonych decyzji.

dowód: akta o rentę rodzinną, znak (...),

- akta o rentę socjalną, znak (...)

Biegli sądowi lekarz psychiatra i psycholog rozpoznali u wnioskodawcy R. J. chorobę psychiczną – schizofrenię. Badany od wielu lat leczony jest psychiatrycznie z powodu tego rozpoznania. Leczenia prowadzone było zarówno w poradni zdrowia psychicznego jak i szpitalu psychiatrycznym w C., gdzie był hospitalizowany. Również obecnie ujawnia wiele objawów wskazujących na występowanie tej choroby psychicznej. Jego tok myślenia jest rozkojarzony, wypowiada urojenia o treści ksbnej oraz wielkościowej. Również załamanie jego linii życiowej do którego doszło w przeszłości wskazuje na występowanie procesu psychotycznego.

Biegli zgodnie uznali, iż niezdolność do pracy opiniowanego R. J. powstała w roku 1996. W tym roku badany rozpoczął leczenie psychiatryczne w Poradni (...). W kolejnym roku hospitalizowany był w szpitalu w C. z powodu występowania urojeń. Pobyt ten zakończył się wypisem na żądanie bez ukończonej diagnostyki, jednak biorąc pod uwagę późniejszą historię leczenia badanego można założyć, iż już wtedy występowała u niego schizofrenia. W aktach brak jest jakichkolwiek dokumentów, które wskazywałyby, iż choroba ta występowała we wcześniejszych latach. Podnoszone przez opiniowanego twierdzenia, iż już wcześniej był niezdolny do pracy, gdyż występowały u niego już w 1982r. wady wrodzone układu nerwowego, są nietrafne, gdyż brak jest dowodów iż wady te miały tak duży wpływ na jego funkcjonowanie, iż uniemożliwiałyby mu jakąkolwiek aktywność zawodową. Nie mają one również

związku z rozpoznaną w późniejszym czasie schizofrenią. Opiniowany w wywiadzie udzielonym podczas badania podał, iż ukończył szkołę zawodową jako czeladnik, później zrobił kilka kursów doszkalających. Pracował w lesie oraz na budowie, w sumie przepracowane ma około 7 lat, łącznie ze szkołą, co wskazuje iż w tym okresie nie był niezdolny do pracy. Również fakt, iż był zdolny do stworzenia związku uczuciowego, dwuletniego wskazuje, iż jego funkcjonowanie było znacznie lepsze w tamtym okresie niż obecnie.

Biorąc pod uwagę powyższe, należy uznać, iż niezdolność do pracy opiniowanego R. J. nie jest wynikiem naruszenia sprawności organizmu, które powstało przed ukończeniem 18 roku życia wnioskodawcy.

dowód: opinia biegłych sądowych psychiatry i psychologa, k. 42-45 akt sąd.

Dołączona do akt dokumentacja leczenia nie zmienia wniosków opinii. Biegli nie przeczą, iż opiniowany R. J. miał problemy psychiczne przed rokiem 1996. Jednak brak jest dowodów, iż wiązały się one z rozpoznaną w późniejszym czasie schizofrenią. Wnioskodawca wcześniej cierpiał na zaburzenia o typie nerwicowym oraz bliżej niesprecyzowane wady wrodzone układu nerwowego, co potwierdza dokumentacja leczenia lekarza rodzinnego, wypis ze szpitala oraz protokół z komisji wojskowej. Nie istnieje udowodniony związek między wystąpieniem zaburzeń nerwicowych, a późniejszym wystąpieniem choroby psychicznej, jaką jest schizofrenia, a to właśnie ta choroba powoduje, iż opiniowany stał się całkowicie niezdolny do pracy. Zaburzenia nerwicowe z zasady nie powodują jakiegokolwiek niezdolności do pracy. Z tego powodu mimo dodatkowej dokumentacji brak jest podstaw do stwierdzenia, iż opiniowany był niezdolny do pracy przed rokiem 1996 r.

dowód: opinia uzupełniająca biegłych sądowych psychiatry i psychologa, k. 42-45 akt sąd.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołania okazały się niezasadne.

Spór w niniejszej sprawie sprowadza się do okoliczności, od kiedy istnieje u wnioskodawcy R. J. całkowita niezdolność do pracy oraz czy niezdolność do pracy jest wynikiem naruszenia sprawności organizmu, które powstało przed ukończeniem 18 roku życia lub w trakcie nauki w szkole.

Powyższe ustalenia pozwoliłyby na stwierdzenie, czy Zakład Ubezpieczeń Społecznych zasadnie odmówił wnioskodawcy przyznania prawa do renty socjalnej, a także do renty rodzinnej.

Bezsporne było przy tym, że wnioskodawca jest osobą całkowicie niezdolną do pracy.

Zgodnie art. 4 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27.06.2003 r. o rencie socjalnej (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 1455), renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:

- 1) przed ukończeniem 18. roku życia;
- 2) w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej - przed ukończeniem 25. roku życia;
- 3) w trakcie kształcenia w szkole doktorskiej, studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Przy czym osobie, która spełnia warunki określone w ust. 1, przysługuje:

- 1) renta socjalna stała - jeżeli całkowita niezdolność do pracy jest trwała;
- 2) renta socjalna okresowa - jeżeli całkowita niezdolność do pracy jest okresowa.

Z kolei według art. 5 ustawy o rencie socjalnej, ustalenia całkowitej niezdolności do pracy dokonuje lekarz orzecznik Zakładu, na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1270).

Zgodnie z treścią art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm., dalej jako: ustawa emerytalna) renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniała warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń.

Przy ocenie prawa do renty przyjmuje się, że osoba zmarła była całkowicie niezdolna do pracy (ust. 2).

Zgodnie natomiast z art. 67 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, do renty rodzinnej uprawnione są m.in. dzieci własne zmarłego, dzieci drugiego małżonka oraz dzieci przysposobione, spełniające warunki określone w art. 68.

W myśl art. 68 ust. 1 ustawy, dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej:

- 1) do ukończenia 16 lat;
- 2) do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo
- 3) bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w pkt 1 lub 2.

Osobą niezdolną do pracy, jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu (art. 12 ust. 1 ustawy emerytalnej). Osobą całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy (art. 12 ust. 2 ustawy).

Przy ocenie stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy oraz rokowania co do odzyskania zdolności do pracy uwzględnia się stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji, a także możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne (art. 13 ustawy).

O niezdolności do pracy decydują więc dwa czynniki. Pierwszym jest stan zdrowia ubezpieczonego, a więc czynnik medyczny. Schorzenia, na które cierpi muszą naruszać sprawność jego organizmu na tyle, że jest w znacznym stopniu niezdolny do pracy. Drugi to czynnik ekonomiczno-społeczny, przy którym uwzględnia się min. wiek ubezpieczonego, predyspozycje zawodowe czy wykształcenie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lipca 2005 r., II UK 288/04, LEX 174296).

Dokonanie ustaleń w spornym zakresie wymagało wiadomości specjalnych w rozumieniu art. 278 § 1 k.p.c., co skutkowało przeprowadzeniem dowodów z opinii biegłych, dysponujących specjalistyczną wiedzą odpowiednią dla oceny stanu zdrowia wnioskodawcy.

W tym zakresie Sąd skorzystał z opinii biegłych sądowych lekarzy psychologa A. S. i psychiatry P. K., tj. specjalności odpowiadających zgłaszanym przez wnioskodawcę dolegliwościom.

Przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe pozwoliło ustalić, że stanowisko organu rentowego, zajęte w oparciu o orzeczenie komisji lekarskiej ZUS, jest trafne.

Biegli sądowi lekarze psycholog i psychiatra na podstawie przeprowadzonego badania podmiotowego, przedmiotowego oraz w oparciu o analizę dokumentacji medycznej, zawartej w aktach sprawy, rozpoznali u

odwołującego chorobę psychiczną – schizofrenię. Biegli zgodnie uznali, iż niezdolność do pracy opiniowanego R. J. powstała w roku 1996. Przyjęta data wynika z faktu, że w tym roku badany rozpoczął leczenie psychiatryczne w Poradni (...). W kolejnym zaś roku hospitalizowany był w szpitalu w C. z powodu występowania urojeń. Biegli wskazali w swej opinii, że w aktach brak jest jakichkolwiek dokumentów, które wskazywałyby, iż choroba ta występowała we wcześniejszych latach. Ustosunkowując się do twierdzeń wnioskodawcy wskazali, iż brak jest dowodów na to, iż wady wrodzone układu nerwowego miały tak duży wpływ na jego funkcjonowanie, iż uniemożliwiłyby mu jakąkolwiek aktywność zawodową. Nie mają one również, związku z rozpoznaną w późniejszym czasie schizofrenią. W ocenie powołanych w sprawie biegłych, niezdolność do pracy opiniowanego R. J. nie jest wynikiem naruszenia sprawności organizmu, które powstało przed ukończeniem 16 roku życia wnioskodawcy (w przypadku renty rodzinnej), jak również stwierdzona u wnioskodawcy całkowita niezdolność do pracy nie jest skutkiem schorzeń występujących u wnioskodawcy przed ukończeniem przez niego 18 roku życia (renta socjalna).

O ile odwołujący zgłosił zastrzeżenia do opinii biegłych i na etapie postępowania przedłożył dokumentację medyczną z 1987 r. oraz zaświadczenie o pobycie w szpitalu w 1982 r., to nie był już w stanie podważyć wniosków wypływających z uzupełniającej opinii biegłych.

Mając na względzie przedłożoną przez wnioskodawcę dokumentację, biegli lekarze psycholog i psychiatra w opinii uzupełniającej wskazali, że dołączona do akt dokumentacja leczenia nie zmienia wniosków opinii zasadniczej. Nie istnieje bowiem udowodniony związek między wystąpieniem zaburzeń nerwicowych we wcześniejszym okresie, a późniejszym wystąpieniem choroby psychicznej, jaką jest schizofrenia, a to właśnie ta choroba powoduje, iż opiniowany stał się całkowicie niezdolny do pracy. Z tego też względu przedłożona dodatkowa dokumentacja nie uzasadnia twierdzenia, iż opiniowany był niezdolny do pracy przed rokiem 1996 r.

Opinie powołanych w sprawie biegłych sądowych lekarzy stanowią pełnowartościowy materiał dowodowy. Sąd w pełni podziela ich wnioski. Zostały one sporządzone wnikliwie i rzetelnie. Wyczerpująco i szczegółowo wyjaśniają istotę stanu zdrowia wnioskodawcy z uwzględnieniem posiadanych przez biegłych wiadomości specjalnych. Wnioski wynikające z opinii są jednoznaczne, spójne i zostały logicznie uzasadnione.

Sąd uznał powyższe opinie biegłych sądowych za wiarygodne, przychylając się tym samym do powyższych ustaleń w zakresie oceny stanu zdrowia R. J.. Co istotne, opinie biegłych lekarzy zostały wydane po przeprowadzeniu osobistego badania odwołującego, po zapoznaniu się biegłych z podawanymi przez niego objawami oraz z całością dokumentacji lekarskiej i kwalifikacjami zawodowymi, a efekt końcowy wszystkich tych czynności został przez biegłych zawarty w kategoriach wnioskach opinii. Opinie uwzględniają wszystkie istotne okoliczności sprawy, a wszystkie niezbędne dla rozstrzygnięcia kwestie zostały wyjaśnione.

Sąd nie może czynić ustaleń sprzecznych z rzetelnymi opiniami biegłych (por. też wyrok SA w Szczecinie z dnia 16.06.2016 r., sygn. akt III AUa 829/15, wyrok SA w Lublinie z dnia 02.06.2016 r., sygn. akt III AUa 316/16).

Zważyć w tym miejscu należy, iż specyfika oceny dowodu z opinii biegłych wyraża się w tym, że sfera merytoryczna opinii kontrolowana jest przez Sąd, który nie posiada wiadomości specjalnych, tylko w zakresie zgodności z zasadami logicznego myślenia, doświadczenia życiowego i wiedzy powszechnej. Kryteria oceny tego dowodu stanowią również: poziom wiedzy biegłego, podstawy teoretyczne opinii, sposób motywowania sformułowanych w nich stanowisk oraz stopień stanowczości wyrażonych w nich ocen (por. wyrok SA w Katowicach z dnia 25.06.2009 r., V ACa 139/09; wyrok SN z dnia 15.06.1970 r., I CR 224/70). Dowodu z opinii biegłych podważyć nie może samo tylko subiektywne odczucie stron.

Sąd, zgodnie z zasadą kontradiktoryjności, dokonuje oceny na podstawie materiału dowodowego przedstawionego przez strony.

Wnioskodawca nie podważył trafności opinii. Nie wskazał żadnych merytorycznych przesłanek, które mogłyby zdyskwalifikować zawarte w nich jednoznaczne i należycie uzasadnione konkluzje.

Zgodnego stanowiska biegłych nie podważa także przedłożone przez wnioskodawcę orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. Orzeczenie tego rodzaju nie służy bowiem do celów rentowych, lecz jest podstawą do ubiegania się o objęcie pomocą na podstawie ustawy z dnia 27.08.1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2011 r. Nr 127 poz. 721 ze zm.). Niedopuszczalność ewentualnej wykładni rozszerzającej wynika z charakter ubezpieczenia emerytalnego i rentowego jako rodzaju ubezpieczeń społecznych. Ustawa ta ma na celu zagwarantowanie adresatom tej ustawy – osobom niepełnosprawnym – szeregu świadczeń wspierających i pomagających w uzyskaniu zatrudnienia. Dlatego reguluje takie kwestie jak rehabilitacja i szkolenie osób niepełnosprawnych, obowiązki pracodawców, zadania i organizację służb działających na rzecz osób niepełnosprawnych. Nie realizuje jednak zadań ubezpieczenia społecznego.

Na koniec przywołać należy stanowisko Sadu Najwyższego zawarte w Uchwale składu 7 sędziów z dnia 29.09.2006 r. (II UZP 10/06), iż prawo do renty rodzinnej przysługuje tylko takiemu dziecku całkowicie niezdolnemu do pracy, a także niezdolnemu do samodzielnej egzystencji, które nie miało możliwości uzyskania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, a więc takiemu, które stało się niezdolne do pracy w czasie, gdy nie mogło podlegać ubezpieczeniu społecznemu z powodu wieku lub uczęszczania do szkoły. Posługując się tą logiką ustawodawca nie przyznał prawa do renty rodzinnej dzieciom zmarłego, które przed osiągnięciem wieku 16 lat lub przed ukończeniem szkoły stały się tylko częściowo niezdolne do pracy, gdyż dzieci takie mogą korzystać, co prawda z ograniczonych, lecz istniejących możliwości zarobkowych. Ta sama logika przemawia za wyłączeniem prawa do renty rodzinnej dzieci, które stały się całkowicie niezdolne do pracy, w tym także niezdolne do samodzielnej egzystencji, ale już po osiągnięciu tego wieku i ukończeniu nauki, gdyż w stosunku do nich nie było przeszkód do podjęcia pracy lub innej działalności łączącej się z obowiązkiem ubezpieczenia (por. też wyrok SN z dnia 08.03.2016 r. II UK 100/15).

Mając wszystko powyższe na względzie Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.